

Eindrapportage en evaluatie project **All Inclusive: Sociaal en Ondernemend**

Pilot project voor sociale en economische participatie van mensen met een lichamelijke handicap in Peru

Projectduur: **All Inclusive:** Augustus 2013 - Augustus 2015
Evaluatie/Systematisering: September 2015 – November 2015

Uitvoerder: Vereniging EMSOLAM (Lambayeque Peru)

Contactpersoon: Cisca Beckers, Stichting Onbegrensd Ondernemen
06 38349343
info@onbegrensdondernemen.nl

Den Haag: Februari 2016

Stichting Onbegrensd Ondernemen
KvK-nr. 27306819
Rabobank: 1034.07.979
p/a Snoekstraat 30
2513 TW Den Haag
www.onbegrensdondernemen.nl

Asociación EMSOLAM
Registro Público nr. 11099933 A0001
Los Laureles 157
Urb. Los Libertadores
Chiclayo
Peru

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	2
2.	Uitgangspunten/pijlers van dit project	2
3.	Betrokken partijen.....	2
4.	Component A1: Beleidsbeïnvloeding en bewustwording	3
5.	Component A2: Werving en selectie.....	4
6.	Component B: Traject Ondernemerschap op maat	5
7.	Component C: Traject Arbeidsmarktbemiddeling	7
8.	Impact van het project	9
9.	Onverwachte ontwikkelingen	9
10.	Evaluatie van het project: Systematisering	10
11.	Publiciteit tijdens All Inclusive.....	10
12.	Begeleiding, monitoring en evaluatie door Onbegrensd Ondernemen	11
13.	Conclusies Onbegrensd Ondernemen.....	11
14.	Vervolgproject Emsolam	12
15.	Financiën All Inclusive en Evaluatie/systematisering	12

Eindrapportage project All Inclusive: Sociaal en Ondernemend

1. Inleiding

Bij deze de eindrapportage van het project 'All Inclusive : Sociaal en Ondernemend' en de Systematisering. In deze eindrapportage presenteren wij de resultaten en bevindingen van dit project aan de hand van de rapportages van onze samenwerkingspartner Emsolam en onze eigen (Onbegrensd Ondernemen) observaties.

De doelstelling van dit project was:

- Beleidsbeïnvloeding en draagvlak creëren bij de regionale overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties om te zorgen voor duurzame ondersteuning en faciliteiten ter bevordering van economische participatie van mensen met een handicap.
- Economische participatie van mensen met een lichamelijke handicap mogelijk maken door een beroepsopleiding ondernemerschap op maat én een arbeidsmarktbemiddelings-traject waardoor zij zelfstandig een inkomen kunnen verwerven d.m.v. ondernemerschap of dienstverband.

Het streven van dit project was 50 mensen met een lichamelijke handicap te ondersteunen zodat zij zelf een inkomen kunnen verwerven door deelname aan het ondernemers- of arbeidsmarktbemiddelings-traject. 44 mensen zijn hierin geslaagd, dat is 88%.

Na afloop van het project All Inclusive is de effectiviteit van de projectaanpak geëvalueerd en geanalyseerd en zijn de opgedane ervaringen en lessen in kaart gebracht, uitmondend in toepasbare aanbevelingen in een officieel document ter publicatie.

2. Uitgangspunten/pijlers van dit project

- De rechten van mensen met een handicap met aandacht voor gelijkwaardige genderverhoudingen en diversiteit.
- Duurzaamheid en inbedding van de projectresultaten in de Peruaanse samenleving.
- Inclusief beleid.

3. Betrokken partijen

Emsolam heeft tijdens het project met de volgende partners samengewerkt en een samenwerkingsovereenkomst afgesloten:

- Overheidsinstellingen:
 - Gemeentelijke informatiediensten voor personen met handicap (Omapeds) en vertegenwoordigers van de nationaal raad voor inclusie van personen met een handicap (CONADIS).
 - Regionale Overheid.
 - Regionale afdeling van het Ministerie van Werkgelegenheid
 - Belastingdienst (Sunat) en de Kamer van Koophandel.
- Microfinancieringsorganisatie Caja Trujillo.
- Een team van vrijwillige psychologen.
- 6 belangenorganisaties voor mensen met een handicap.

- Managementinstituut Expertia.
- GIES (Grupo Iniciativa de Economía Solidaria).
- ONMA (Organización Macional de la Mujer de la Industria Azucarera)

4. Component A1: Beleidsbeïnvloeding en bewustwording

Output

a. Georganiseerde bijeenkomsten

Emsolam heeft diverse bijeenkomsten georganiseerd om overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties bewust te maken van de nijpende sociaal economische situatie van mensen met een handicap en het belang van het naleven van de wet voor mensen met een handicap. Daarnaast zijn in het kader van de verkiezingen najaar 2014 diverse activiteiten uitgevoerd om 'disability' op de politieke agenda te zetten en draagvlak te creëren.

Gedurende de project periode zijn de volgende bijeenkomsten georganiseerd:

- 2 debatten, gemiddeld 34 deelnemers.
- 6 workshops, gemiddeld 78 deelnemers.
- 2 demonstraties, gemiddeld 213 deelnemers.
- 3 forums, gemiddeld 119 deelnemers.
- 33 gesprekken met beleidsmedewerkers van de lokale en regionale overheid.
- 50 gesprekken met bedrijven en instellingen over mogelijkheden om mensen met een handicap te plaatsen.
- Emsolam heeft het 1ste internationale congres 'hoger onderwijs en disability' dat gehouden is in Peru, mede georganiseerd.

b. Lobby document

Emsolam heeft met zes belangenorganisaties een **lobby document** opgesteld waarin de meest nijpende problemen, oorzaken en effecten die mensen met een handicap in hun dagelijks leven ervaren in kaart zijn gebracht en voorstellen voor oplossingen geformuleerd. Het document is overhandigd aan de president van Peru, de president van de regio Lambayeque en aan overheidsinstellingen. Tijdens een forum is Emsolam in dialoog gegaan met politieke partijen en is het lobby document aangeboden.

Outcome

- 10 politieke partijen hebben **disability** opgenomen in hun **verkiezingsprogramma**.
2 gekozen regionale raadsleden hebben zich gecommitteerd en zetten zich in voor het naleven van de quota voor arbeidsmarktparticipatie van mensen met een handicap.
- Emsolam is een **serieuze gesprekspartner** van de **Regionale Overheid** en geeft **advies** aan regionale raadsleden mbt **beleidsvorming rond disability** op de beleidsterreinen werkgelegenheid, onderwijs, gender, gezondheid en diversiteit.
Disability staat **op de agenda** van politieke partijen, regionale en lokale overheden.
- De **wet** die beleidsmaatregelen met betrekking tot arbeidsmarktparticipatie voor mensen met een handicap waarborgt wordt **versneld ingevoerd**.
- De regionale overheid heeft een voorstel ingediend bij het landelijk **parlement** om **0,5%** van de **begroting over 2016** toe te wijzen aan programma's tbv mensen met een handicap.

- e. **Toegankelijkheid** wordt opgenomen in het projectvoorstel mbt modernisering **infrastructuur** (regionaal).
De Regionale Overheid is begonnen met **toegankelijk** maken van **eigen gebouwen**.
- f. Het **Ministerie van Werkgelegenheid** is van plan een **arbeidsmarktprogramma** te ontwikkelen voor mensen met een handicap, met o.a. een 5% norm voor overheidsinstellingen en 3% norm voor bedrijven (waarbij minstens het genoemde percentage van de arbeidsplaatsen wordt gereserveerd voor mensen met een handicap).
- g. Instanties als de **Kamer van Koophandel** en Sociedad Nacional de Industrias (**branchevereniging** van producenten/voor het midden- en kleinbedrijf):
- gaan zich ervoor inzetten dat bedrijven aan de **3% norm** voldoen;
 - zetten **opleidingstraject** in om gehandicapten klaar te stomen voor de arbeidsmarkt.
- h. **Universiteit**:
- Emsolam is uitgenodigd door de Universiteit een **module** over **disability** te ontwikkelen en een **gastcollege** te geven.
 - Universiteit de Sipan gaat het thema **disability opnemen** in haar **onderwijs curriculum**.

5. Component A2: Werving en selectie

Output

a. Werving

De werving van kandidaten voor deelname aan het project is dankzij de ondersteuning van maatschappelijke organisaties en instellingen breed verspreid door de media en via ziekenhuizen, Omapeds (gemeentelijke informatie loketten voor mensen met een handicap) en het Ministerie van Werkgelegenheid.

- 614 personen (mensen met een handicap en hun directe familie) hebben deelgenomen aan 10 voorlichtingsbijeenkomsten. Dit zijn er ruim meer dan de beoogde 500 mensen.
- 82 personen zijn geworven en hebben zich ingeschreven voor het project. Zij waren afkomstig uit 15 districten van regio Lambayeque.

De werving bleek arbeidsintensiever dan verwacht:

- Met name registers van mensen met een handicap van Omapeds (gemeentelijke informatieloketten voor mensen met een handicap) waren niet compleet of bleken onvoldoende gegevens te hebben (soort handicap, sekse, onderwijsniveau, etc.) die nodig waren om de doelgroep gericht te kunnen benaderen.
- Mensen met een handicap bleken beperkte toegang tot informatie te hebben (internet, telefoon). Hierdoor moest het projectteam meer energie en tijd steken in de persoonlijke benadering voor het werven van deelnemers.
- Voor een aantal mensen uit de verder weg gelegen dorpen bleken de reiskosten een te hoge drempel om zich in te schrijven.

b. Selectie en Persoonlijk ontwikkelingsprogramma

Emsolam heeft in samenwerking met een tweetal psychologen van Equipo de Psicólogos Voluntarios (team van psychologen die vrijwillig diensten verlenen) selectiecriteria opgesteld en personen geselecteerd.

Daarnaast heeft het Persoonlijk ontwikkelingsprogramma plaatsgevonden. Medewerkers van VUPE (afdeling van het Regionale Ministerie van Werkgelegenheid), psychologen van Equipo de Psicólogos Voluntarios en consultants van Expertia hebben workshops gegeven.

- 62 personen zijn geselecteerd als deelnemer aan het project, 30 vrouwen en 32 mannen. Dit is meer dan de beoogde 50 mensen.
- De tweedaagse workshop van het Persoonlijk ontwikkelingsprogramma heeft plaatsgevonden ter voorbereiding op de trajectkeuze (zelfstandig ondernemerschap of arbeidsmarktbemiddeling). Alle geselecteerde deelnemers hebben deelgenomen en zijn begeleid bij het maken van hun keuze.

6. Component B: Traject Ondernemerschap op maat

Output

a. De deelnemers

32 personen zijn gestart met het ondernemerstraject.

23 personen, 12 vrouwen en 11 mannen, hebben het gehele traject doorlopen. Zij hebben allen een gedetailleerd ondernemingsplan geschreven en onder begeleiding in praktijk gebracht (ons streefcijfer was 25).

De ondernemingen van de deelnemers zijn in drie categorieën onder te verdelen:

Producenten: imker, naaister van feest- bruidsjurken en badkleding, orthopedische schoenmaker en orthopedische hulpmiddelen, producent van stoelen en banken, slippers en gebreide kleding.

Dienstverlening: cosmetica, kapper, restaurant, informatica, reparatie van schoenen, kleding, elektronica en motortaxi's.

Straatverkoop: verkoop van o.a. ontbijt, pluimvee, olie, gas, patisserie, frisdrank, kranten.

b. Training en workshops

4 Modules en 4 workshops hebben plaatsgevonden met betrekking tot o.a.

ondernemersvaardigheden, marktonderzoek, ondernemersplannen, marketingstrategieën, klantvriendelijkheid, boekhouden en toegang tot krediet. De modules zijn gegeven door Expertia, de workshops door de Kamer van Koophandel, de belastingdienst, GIES en microfinancieringsorganisatie Caja Trujillo.

c. Digitaal platform en verkoop via markten

Expertia heeft een digitaal platform ontwikkeld waarop de deelnemers hun producten aan kunnen bieden. Daarnaast heeft Emsolam in samenwerking met de Regionale Overheid drie lokale markten georganiseerd waar de deelnemers hun producten direct zonder tussenkomst van derden konden verkopen.

d. Begeleiding en advies op maat

Emsolam en Expertia hebben de deelnemers gedurende het project begeleid bij het in praktijk brengen van hun ondernemersplan en hierop te reflecteren (zowel individueel als in groepsverband). Ook hebben zij de deelnemers bezocht op hun locatie om hen advies op maat

te geven. Daarbij is gekeken naar omzet, kwaliteit van de producten, locatie van de onderneming, et cetera.

e. Microfinanciering

Emsolam heeft met 3 microfinancieringsorganisaties gesprekken gevoerd over de selectiecriteria en daarmee toegankelijkheid van microkrediet voor mensen met een handicap en de mogelijkheden van een speciaal programma voor deze doelgroep.

Outcome

- a. Gedurende het project zijn de **inkomsten** van de deelnemers aan het ondernemerstraject **gestegen** door:
- ***Verandering in bedrijfsvoering tgv beter inzicht in kosten/baten:***
Een groot deel van de ondernemers geeft aan meer inzicht te hebben gekregen in de kosten en baten waardoor zij nu andere keuzes maken.
 - Een aantal ondernemers die hun producten via een tussenhandelaar met veel verlies verkochten is zelf gaan verkopen, soms samen met een andere ondernemer van het project, waardoor hun inkomsten gestegen zijn.
 - ***Uitbreiding van producten/diensten:***
Het merendeel van de ondernemers geeft aan dat hun inkomsten uit verkoop van producten of diensten is gestegen tijdens het project dankzij aanpassingen en/of uitbreidingen van hun onderneming.
 - Een straatverkoper heeft zijn assortiment uitgebreid met een gevarieerder aanbod waardoor hij meer omzet maakt.
 - Een naaister is zich gaan specialiseren in feest, bruids- en badkleding en heeft een eigen webpagina ontworpen. Door zich te specialiseren en gebruik te maken van sociale media krijgt ze meer opdrachten binnen. Haar kleding wordt gedragen op modeshows zowel in Chiclayo als Lima.
 - Een restauranthouder heeft zijn marketingstrategieën bijgesteld, zijn menukaart uitgebreid en zijn lokaal rolstoeltoegankelijk gemaakt. Hierdoor zijn zijn inkomsten gestegen.
 - ***Klantvriendelijkheid en het belang van het nakomen van afspraken:***
Een aantal ondernemers gaf aan zich bewuster te zijn van hun houding ten opzichte van de klant en dat klanten terugkomen als afspraken nagekomen worden.
 - Een kapster is zich er van bewust geworden dat het van haar houding t.o.v. haar klanten afhangt of ze terugkomen. Door zich klantvriendelijk op te stellen en de openingstijden aan te passen heeft ze nu meer klanten, die ook vaker terugkomen.
 - Het merendeel van de ondernemers geeft aan dat ze zich bewust zijn geworden van het belang van het nakomen van afspraken. Ze hebben ervaren dat dit ten goede komt van hun inkomsten.
 - ***Marketing en sociale media:***
Het merendeel van de ondernemers is zich bewust geworden van het nut van een sociaal netwerk en sociale media t.b.v. marketing.
 - Een aantal ondernemers is gebruik gaan maken van sociale media en heeft een eigen website gelanceerd. Zij zien hun omzet langzaam stijgen.
 - ***Kredieten:***
Vijf ondernemers hebben tijdens het project een krediet aangevraagd. Drie ondernemers hebben een gekregen, variërend tussen de 2000 en 4000 soles (560 en 1115 euro). Twee kredietaanvragen zijn nog in behandeling. Daarnaast hadden vijf

ondernemers bij aanvang van het project al een krediet. Iedereen die een krediet heeft komt de betalingsverplichtingen na.

- Een verkoopster van gebak heeft een extra vitrine kunnen kopen met haar krediet waardoor haar omzet gestegen is.
- Een imker heeft met zijn krediet meer bijenkorven aangeschaft en deze op een locatie met meer bloemen neergezet waardoor hij meer honing produceert.

b. Ondernemers hebben een **persoonlijke ontwikkeling** doorgemaakt:

- ***Meer zelfvertrouwen:***

Ondernemers geven aan meer zelfvertrouwen te hebben door het traject dat ze doorlopen hebben. Hun gevoel van eigenwaarde is gestegen, ze hebben meer contacten en meer ideeën voor hun onderneming.

- Een aantal ondernemers gaf aan dat zij tijdens het project het besef hadden gekregen dat zij er als persoon toe doen en dienovereenkomstig een eerlijke prijs mogen vragen voor hun producten.

- ***Zoeken actiever naar kansen en mogelijkheden:***

Door de modules en workshops zijn ondernemers actiever op zoek gegaan naar waar voor hun kansen en mogelijkheden liggen op de markt.

- Een van de ondernemers met een reparatiewerkplaats aan huis is samen met een andere ondernemer op zoek gegaan naar een marktkraam op een strategische locatie om daar samen hun producten/diensten aan te bieden.
- Vier straatverkopers hebben een verzoek ingediend bij de gemeente voor een andere locatie als verkooppunt.

c. Microfinancieringsorganisatie Caja Trujillo heeft een samenwerkingsovereenkomst met Emsolam afgesloten. Er is nu een **speciaal kredietprogramma** voor gehandicapten met een:

- lagere rente;
- hogere minimale leensom: vanaf 2000 i.p.v. van 500 soles (560 ipv 140 euro).

Het ondernemerstraject was met 32 personen gestart. Gedurende het project zijn negen personen om de volgende redenen gestopt: overstap naar arbeidsmarktbemiddeling, werk gevonden, besloten straatverkoop te blijven doen zoals ze tot nu toe hebben gedaan, gezondheidsproblemen, te ver weg, te hoge reiskosten, zorgtaken thuis.

7. Component C: Traject Arbeidsmarktbemiddeling

Output

a. De deelnemers

30 personen namen deel aan het arbeidsmarktbemiddelingstraject en hebben diverse trainingen en workshops gevolgd ter voorbereiding op de arbeidsmarkt.

21 personen, 10 vrouwen en 11 mannen, hebben door matching een arbeidscontract aangeboden gekregen (ons streefcijfer was 25).

b. Training en workshops

5 Workshops en 3 trainingen hebben plaatsgevonden in het kader van arbeidsmarktbemiddeling met betrekking tot o.a. sollicitatievaardigheden, werkhouding,

gesprekstechnieken en arbeidsmarktonderzoek. Deze workshops en trainingen zijn uitgevoerd door VUPE (ministerie van werkgelegenheid) en Emsolam.

c. Bedrijven en instellingen

Emsolam heeft 50 bedrijven en instellingen benaderd en met 30 gesprekken gevoerd over de mogelijkheden mensen met een handicap in dienst te nemen.

d. Begeleiding van deelnemers en bedrijven

Emsolam heeft alle deelnemers persoonlijk begeleid. De meesten van hen hadden extra ondersteuning nodig vanwege hun beperkte mobiliteit en gebrek aan werkervaring. Emsolam heeft geïnteresseerde bedrijven ondersteund en geadviseerd en de deelnemers en hun directe familieleden begeleid om effectief tot een match te kunnen komen.

e. Matching

Er is een bijeenkomst georganiseerd waar bedrijven en deelnemers met elkaar in gesprek konden gaan. Daarnaast heeft Emsolam actief mensen bemiddeld gedurende (en ook na) de projectperiode door vacatures van bedrijven waar zij contact mee hadden aan kandidaten door te geven en hen te begeleiden bij de sollicitatieprocedure.

Outcome

- a. 21 Deelnemers, 10 vrouwen en 11 mannen, **hebben een arbeidscontract** bij een bedrijf of overheidsinstelling. 15 van hen zijn bemiddeld door Emsolam, 6 deelnemers hebben na het volgen van het programma zelfstandig gesolliciteerd en een baan gekregen. 2 Deelnemers genereren daarnaast hun eigen inkomen door verkoop van producten.
- b. Deelnemers geven aan dat hun **eigenwaarde gegroeid** is en dat ze meer **kennis** hebben over hun rechten en de **wet** tbv mensen met een handicap. Een meerderheid geeft aan **positief** te zijn **veranderd** en **betere toekomst verwachtingen** te hebben. Ze voelen zich **meer tevreden** met zichzelf en hun leven. Deelnemers geven aan dat hun netwerk is gegroeid.
- c. Met 30 **publieke instellingen en bedrijven** zijn gesprekken gevoerd mbt het naleven van de quota tbv mensen met een handicap. **11 Organisaties** (7 publieke instellingen en 4 bedrijven) hebben concrete toezeggingen gedaan en verdere afspraken gemaakt mbt het in dienst nemen van mensen met een handicap.
- d. Het bedrijf dat als eerste een deelnemer van dit project in dienst nam, treedt op als **ambassadeur voor andere bedrijven**.
- e. Een bedrijf waar 6 deelnemers een contract hebben gekregen maakt haar **panden toegankelijk** voor rolstoelers en ziet erop toe dat indien een deelnemer niet op een bepaalde afdeling gedijt, deze naar een andere afdeling binnen hetzelfde bedrijf wordt overgeplaatst die beter past.
- f. Een bedrijf heeft Emsolam benaderd voor nog **meer mensen** omdat zij zeer tevreden zijn over deze werknemers. Ze zijn **betrouwbaar en competent**.

Het traject arbeidsmarktbemiddeling was met 30 personen gestart. Gedurende het project zijn zeven personen om de volgende redenen niet naar stage of werk begeleid: gezondheidsproblemen, te ver weg, te hoge reiskosten, zorgtaken thuis.

Tijdens dit traject is gebleken dat:

- De onderwijsachterstand vaak groot is. Bedrijven zoeken over het algemeen hoog opgeleid en gespecialiseerd personeel. Veel mensen met een handicap voldoen hier niet aan, waardoor het tijd kost en veel begeleiding om een geschikte plaatsing tot stand te brengen.
- Reiskosten en mobiliteit zijn voor veel mensen met een handicap een probleem en blijken een te hoge drempel voor bijvoorbeeld het inschrijven op het arbeidsbureau.
- Vrouwen met een handicap krijgen binnen hun familie vaak zorgtaken toegekend hetgeen hen belemmert om onderwijs te volgen of werk te zoeken. Het begeleiden van zowel de deelnemer als zijn/haar familieleden bleek vaak van groot belang voor de motivatie en het mogelijk maken van arbeidsmarktparticipatie van juist deze groep.
- Het regionale register van bedrijven bleek niet actueel, waardoor Emsolam alternatieven moest vinden om bedrijven te lokaliseren, bijvoorbeeld de via Kamer van Koophandel en andere instanties.

8. Impact van het project

De impact van het project voor de doelgroep en de lokale omgeving:

- Meer bekendheid en erkenning onder overheidsinstellingen, politiek, bedrijven en het bredere publiek van de rechten en mogelijkheden van mensen met een handicap.
- Meer arbeids- en economische mogelijkheden voor mensen met een handicap.
- Meer vertrouwen onder mensen met een handicap in de eigen mogelijkheden en kansen. Daardoor meer perspectief op een actieve rol in de samenleving.

9. Onverwachte ontwikkelingen

Emsolam kreeg met een aantal onvoorziene ontwikkelingen te maken, waar als volgt op is gereageerd:

- Een aantal andere organisaties in de regio is zich naar het voorbeeld van Emsolam eveneens gaan richten op arbeidsbemiddeling en economische verzelfstandiging van mensen met een handicap. Emsolam heeft actief samenwerking met deze organisaties ontwikkeld, om te vermijden dat concurrentie zou ontstaan.
- Onzekerheid met betrekking tot de kantoorhuisvesting. De Regionale Overheid had aan Emsolam een lokaal in bruikleen gegeven, doch wilde dit beëindigen. Dankzij diverse bezoeken en overleg met de regionale autoriteiten kan Emsolam voorlopig tot eind 2017 gebruikmaken van het lokaal.
- Door de regionale verkiezingen is meer inzet nodig geweest op het gebied van bewustwording en draagvlak creëren. Emsolam heeft er voor gezorgd dat ze in gesprek ging met de nieuw gekozen ambtenaren om het belang van disability op hun agenda uit te leggen.
- De bureaucratie (trage procedures) bij overheidsinstellingen heeft veel tijd heeft gevraagd en voor extra reiskosten gezorgd. Dit heeft Emsolam op proberen te vangen door gebruik te maken van hun netwerk, opgevolgd met veelvuldig telefoon en email contact.

- Slechte toegankelijkheid van kantoren, bedrijfspanden en overheidsgebouwen. Hierdoor moest uitgeweken worden naar toegankelijke locaties. Tegelijk heeft Emsolam de nodige verbetering van toegankelijkheid formeel aangekaart bij deze instellingen.
- Het eerste jaar merkte Emsolam dat hun participatie ‘beperkt zichtbaar’ was tijdens bijeenkomsten georganiseerd door diverse overheidsinstellingen en maatschappelijke organisaties mede door uitsluitingsmechanismen. Ze hebben vervolgens hun strategie aangepast door ervoor te zorgen formeel uitgenodigd te worden en actief te participeren tijdens diverse evenementen en publieke bijeenkomsten.

10. Evaluatie van het project: Systematisering

Na afloop van het project is van september t/m november de effectiviteit van de gevolgde projectaanpak geëvalueerd met alle partijen die betrokken waren bij het project en zijn de opgedane ervaringen en lessen in kaart gebracht. Deze bevindingen en de hieruit voortgekomen aanbevelingen zijn gepubliceerd in een publiek document, genaamd ‘Sistematización de la Intervención de Emsolam en el Proyecto Todo Inclusivo Social y Emprendedor. Participación Económica de las Personas con Discapidad en Lambayeque’. Het document beschrijft de gevolgde methode, de daarbij gemaakte kosten, de resultaten en geleerde lessen¹ en zal ingezet worden als lobby document. De aanbevelingen, die toepasbaar zijn in toekomstige en soortgelijke projecten, maken verdere inbedding in de regio mogelijk en uitrol naar andere regio’s.

Publicatie systematisering

- De publicatie ‘Sistematización de la Intervención de Emsolam’ is verspreid naar overheidsinstanties, bedrijven, NGO’s en netwerken van diverse maatschappelijke organisaties die werken met thema’s als disability, armoede, gender en onderwijs en gebruikt worden voor lobby doeleinden.
- Emsolam heeft de uitkomsten van de systematisering gepresenteerd tijdens een bijeenkomst waar 90 personen aanwezig waren. Ze hebben het document overhandigd en de betrokken overheidsinstanties en organisaties bedankt voor hun bijdrage aan het project.
- Emsolam heeft een bijeenkomst op Macro Regionaal Niveau georganiseerd. 40 vertegenwoordigers uit de volgende 5 regio’s waren aanwezig: Tumbes, Piura, La Libertad, Cajamarca en San Martin. Naast de presentatie van de uitkomsten van de systematisering was er volop ruimte om ervaringen uit te wisselen met betrekking tot arbeidsmarktparticipatie van mensen met een handicap. Tijdens deze bijeenkomst is afgesproken een **lobby document op Macro Regionaal niveau** op te stellen ten behoeve van mensen met een handicap.

11. Publiciteit tijdens All Inclusive

Via artikelen in de geschreven media, persconferenties, interviews voor radio en televisie op lokaal, regionaal en landelijk niveau is gedurende het project aandacht gevraagd voor de situatie van mensen met een handicap en is geattendeerd op het belang van toepassing van de

¹ Zie voor de geleerde lessen het document ‘Sistematización de la Intervención de Emsolam’

wet mbt arbeidsmarktparticipatie van mensen met een handicap en voor inclusief beleid. Tijdens deze activiteiten is het logo van *Impulsis* in beeld geweest.

- In landelijke en lokale kranten zijn regelmatig artikelen en interviews verschenen zoals in *Prensa*, *La Industria*, *El Diario*, *La Republica* en *el Fiscal*.
- Er is een televisiespot gemaakt met de resultaten van het project. Deze is uitgezonden op het landelijke 24 uur journaal, *Canal 4 America*, *Agenda Semanal* van *Chiclayo* en *Canal 9 Panamericana*.
- Er zijn 2 video's gemaakt waar 4 deelnemers (twee van elk traject) vertellen over hun ervaringen tijdens het project, wat zij geleerd hebben, welke ontwikkeling ze doorgemaakt hebben en wat de impact van dit project op hun leven is. De video's zijn op You-tube geplaatst en op de facebook- pagina van *Emsolam*.

In totaal:

- 11 krantenartikelen
- 2 persconferenties
- 3 radio interviews
- 4 televisie uitzendingen

12. Begeleiding, monitoring en evaluatie door Onbegrensd Ondernemen

De rol van Onbegrensd Ondernemen tijdens het project was:

- Begeleiding van het *Emsolam* team tijdens voorbereiding en uitvoering van het project bestaande uit feedback op taakverdeling, takenpakketten en taakuitvoering.
- Procesbegeleiding van het project. Samen met *Emsolam* is regelmatig geëvalueerd en gereflecteerd op tussentijdse resultaten en gevolgde strategieën. Feedback en input gegeven tbv bijstelling van strategieën om doelen te behalen.
- Netwerken, het aangaan van strategische allianties. Tijdens werkbezoeken aanwezig zijn samen met *Emsolam* bij gesprekken met cruciale actoren zoals o.a. de President van de Regio, de directeur van het regionale Ministerie van Werkgelegenheid, gemeenteambtenaren, bedrijven en maatschappelijke organisaties.
- Fondsenwerving, monitoring en bewaking.
- Resultaten in kaart brengen.

Tijdens het project is Onbegrensd Ondernemen twee keer op werkbezoek geweest. Daarnaast is de communicatie via de email en telefoon gegaan.

13. Conclusies Onbegrensd Ondernemen

Onbegrensd Ondernemen is tot de volgende conclusies gekomen:

- *Emsolam* heeft tijdens dit project een naam opgebouwd als adviseur op het gebied van disability. Zij wordt door de lokale en regionale overheid als een erkende gesprekspartner gezien en benaderd voor advies en het gezamenlijk uitvoeren van activiteiten.
- *Emsolam* heeft hiermee aan invloed gewonnen. Vanuit deze positie kunnen zij een belangrijke rol spelen bij het behartigen van de belangen van mensen met een handicap.
- De trajecten ondernemerschap-op-maat en arbeidsbemiddeling hebben beide tot zeer goede resultaten geleid. De basis hiervan is een goede selectie, intensieve begeleiding (ook na het project) en het monitoren van de processen die de deelnemers doormaken tijdens het project waardoor direct bijgestuurd kan worden.

Tijdens het project is doelbewust familie van projectdeelnemers benaderd. Zij spelen een belangrijke rol bij de ondersteuning en motivatie van de deelnemers.

- De projectaanpak, die is gebaseerd op een benadering met aandacht voor gendergelijkheid, heeft geleid tot een gelijke deelname van vrouwen en mannen aan het project.
- Mensen met een handicap weten de weg naar Emsolam te vinden voor advies en informatie. Dit is een belangrijke verandering omdat mensen 2 jaar geleden in eerste instantie naar Emsolam toekwamen met de verwachting financiële ondersteuning te ontvangen.
- Emsolam heeft als organisatie een groei doorgemaakt tijdens dit project. Het team heeft regelmatig de eigen werkwijze tegen het licht gehouden, processen en strategieën indien nodig bijgesteld om gewenste resultaten te bereiken.
- Naar onze mening vormen de integrale aanpak van dit project (namelijk zowel beleidsbeïnvloeding & bewustwording én het concreet bevorderen van arbeidsmarktparticipatie van mensen met een handicap) én de grote en serieuze inzet van het Emsolam team de sleutel tot succes van dit project.

14. Vervolgproject Emsolam

In het volgende project zal Emsolam zich richten op structurele verbetering van de situatie van mensen met een handicap in de regio. Emsolam zal nauw met overheden, bedrijven en belangenorganisaties samenwerken en hen ondersteunen om te zorgen voor een goede implementatie van de werkgelegenheidsprogramma's en faciliteiten zoals toegang tot gebouwen en openbaar vervoer. Verder zal middels voorlichtingsbijeenkomsten en workshops de positie en rechten van mensen met een handicap nog breder in de regio onder de aandacht worden gebracht. Wij zullen ons hierbij ook richten op de moeilijker te bereiken doelgroep die woonachtig is in verafgelegen dorpen. Met de positieve ontwikkelingen voor deze doelgroep in de regio en de hiermee verkregen aandacht willen wij bereiken dat deze inclusieve aanpak zich als een olievlek zal verspreiden naar andere regio's in Peru.

15. Financiën All Inclusive en Evaluatie/systematisering

De begrote projectuitgaven bedroegen in totaal € **63.110**. Dit is inclusief € 5.000 voor het door Impulsis mogelijk gemaakte project Systematisering (de evaluatie). Het extern te financieren budget (= na aftrek van eigen bijdragen) was € 45.580.

De werkelijke gemaakte uitgaven zijn echter 20% hoger dan begroot, t.w. € **75.765**.* (Dit is inclusief € 6.300, de werkelijk gemaakte uitgaven van Systematisering.)

Impulsis heeft het - met een aanvulling van € 2.500 - mogelijk gemaakt om deze extra kosten deels te dekken. De resterende extra uitgaven zijn gedekt door het verhogen van onze eigen bijdrage van 30% naar 40%, deze is deels financieel opgevangen (O2 heeft bijv. een deel van de werkbezoekkosten voor eigen rekening genomen) en deels middels de extra tijd die onze partner in Peru onbetaald hebben verricht. Alle projectactiviteiten zijn met succes afgerond.

* Deze kostenstijging van 20% is met name veroorzaakt door een aantal onverwachte lokale ontwikkelingen waardoor het project arbeidsintensiever bleek dan vooraf gepland:

- Er was meer tijd nodig om deelnemers en bedrijven te werven vanwege onvolledige centrale registratie van mensen met een beperking en van bedrijven in de regio.

- Er was meer tijd nodig voor extra bezoeken aan de regionale overheid in verband met dreigende stopzetting van het in bruikleen gegeven kantoor/trainingslokaal.
- In verband met de regionale verkiezingen oktober 2014 hebben extra lobby activiteiten plaatsgevonden ivm het creëren van draagvlak bij politieke partijen.

Dekking project All Inclusive: Sociaal en Ondernemend + Evaluatie/systematisering

	Werkelijk	Begroting
Projectkosten All Inclusive:	€ 69.465	€ 58.110
Af: eigen bijdrage Peru:	€ 23.080 -/- (33%)	€ 15.580 -/- (27%)
Af: eigen bijdrage Onbegrensd Ondernemen:	€ 4.995 -/- (7%)	€ 1.950 -/- (3%)
	-----	-----
Externe financiering All Inclusive:	€ 41.390	€ 40.580
Projectkosten Systematisering*:	€ 6.300 +	€ 5.000 +
	-----	-----
Netto projectkosten**:	€ 47.690	€ 45.580

* Evaluatie & aanbevelingen project All Inclusive

** Nà aftrek eigen bijdrage (= externe dekking / financiering)

Externe dekking / financiering	All Inclusive	Bijdrage aan projectactiviteit
Impulsis	€ 18.500	alle activiteiten* + evaluatie/syst.
Rabo Share4more	€ 15.000	ondernemerschap/arbeidsmarktbemiddeling
Lions Club Ypenveen	€ 3.250	ondernemerschapstraject
Particuliere donaties	€ 5.190	alle activiteiten
Haella stichting	€ 500	idem
Protestants Steunfonds	€ 1.000	idem
Kringloop Re-Sell	€ 3.000	idem
Kringloop de Recycling	€ 1.250	idem

Totaal	€ 47.690	

* behalve component ondernemerschap

Lokale dekking	All Inclusive	Bijdrage aan projectactiviteit
Emsolam	€ 14.054	eigen aandeel niet gedekte projectkosten
Conadis	€ 389	bewustwordingscampagne en beleidsbeïnvloeding
Reg. Min. v. Werkgelegenheid	€ 509	Pers.ontw.progr., selectie en arbeidsmarktbeïnv.
Expertia (centro de formacion)	€ 614	modules ondernemerschap + begeleiding
KvK, Sunarp, Sunat	€ 146	workshops ondernemerschapstraject
GIES	€ 2.105	bruikleen multimedia apparatuur en meubilair
Regionale Overheid	€ 5.263	huur lokaal

Totaal	€ 23.080	